

Kroppens tanke

- en samtale med Bo Madvig om ny dans

I forbindelse med et danseseminar i Dansens Hus underviste koreograf, underviser og danser Bo Madvig i en uges intensiv danseworkshop med fokus på kontaktimprovisation.

”Kontaktimprovisationen er ikke kun at kopiere en form, men mere en form for lytten til dét at bevæge sig,” siger han i dette interview.

af Lis Engel (cand.scient, ph.d. seniorforsker i bevægelse og dans ved Danmarks Humanistiske Forskningscenter)

Hvor er den moderne dans som kunstform? Hvor bevæger den sig hen? Hvilke betydninger har ny dans for moderne mennesker? Den moderne dans er en kunstform, som arbejder med mange udtryksformer som alle på forskellige måder undersøger og udtrykker noget om bevægelsens og dansens væsen som væren, som medskaber af verden og som udtryk for verden.

Bevægelse er så essentiel og så selvfølgelig, at vi i hverdagen slet ikke lægger mærke til den, når blot den fungerer som vi forventer det, men den er

[”Flat Fish No. 8”. Koreografi: Bo Madvig. Foto: Per Morten Abrahamsen]

”Dansen er jo ikke bare den form, som jeg fysisk udfører. Det er meget mere at holde hele den spiral i livet i gang..... at åbne sig for inspirationen.”

samtidig så betydningsfuld at den mindste bevægelse også i helt almindelige hverdagssituationer, kan have den største betydning. Bevægelse er ikke bundet til lukkede sammenhænge mellem gestus og betydning som en slags tegnsprog. Bevægelsens betydninger opstår i møder i mellemrummene mellem fysiske former, fornemmelser, følelser, tanker, åndedræt og ånd. Det skaber en visuel og kinæstetisk vibration af det indre i det ydre – og det ydre i det indre eller sagt mere metafysisk af det usynlige i det synlige – og det synlige i det usynlige. Selv om dansens bevægelser ikke kan fortolkes som en på forhånd given kode, er det alligevel muligt at nå forståelser af dansens formsprog, som udspringer af bevægelsens urgrund. Det kræver først og fremmest en indlevelse i bevægelse – og en træning af oplevelse og sansning af den levende bevægelse, som alle menneskers allerførste modersmål evnen til at lytte med den kinæstetiske sansning som kilde til indlevelse i bevægelsen som musisk formsprog. ⁽¹²⁾

I forbindelse med et danseseminar i Dansens Hus underviste Bo Madvig i en uges intensiv danseshowshop med fokus på kontaktimprovisation. Her følger uddrag af en samtale med Bo om hvordan han ser den moderne dans lige nu.

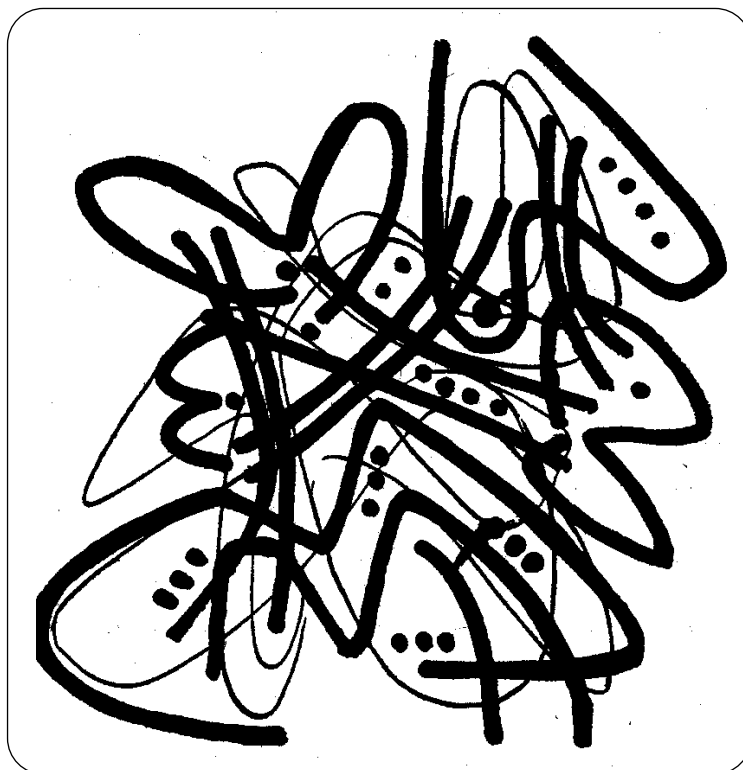
– *Hvilke kvaliteter ved kontaktimprovisationen har betydning?*

”Det er at lære at lytte, at opleve, at se. Traditionelt i danseundervisning kopierer man en form. Det er vigtigt for elever at lære at bevægelse ikke kun er at skulle kopiere en form. Man lærer jo heller ikke matematik blot ved at kopiere tallene og skrive dem ned på sit papir. Man lærer ikke et sprog ved bare at kunne imitere de og de ord. Det er vigtigt, at man lærer at forholde sig skabende til det man beskæftiger sig med – og at man får det til at leve. Ja, der er ingen tvivl om, at den kreative sansning er afgørende

for at kunne skabe, og at det er vigtigt i opdragelsen at fremme evnen til at gå ind i kreative, åbne tilstande og ikke kun i reproducerende. ⁽³⁾ Kontaktimprovisationen er netop ikke kun at kopiere en form, men mere en form for lytten til det at bevæge sig.”

– *Hvordan ser du på feminitet og maskulinitet i bevægelse?*

”Kontaktimprovisation er meget maskulint, men det er samtidig også en måde at danse på, som har en utrolig feminin ynde. For mig er kontaktimprovisation en naturlig blanding af de to ting. Jeg tænker ikke over, om jeg danser feminint eller maskulint. Jeg lader det svinge ind og ud mellem de forskellige kvaliteter. Det er det, der skaber dansen, når jeg selv bevæger mig. I undervisningen bruger jeg det nok en del mere. Jeg forklarer forskellige kvaliteter i forhold til det at bruge muskler / ikke bruge muskler. Jeg vender det i forhold til traditionelle tænkemåder. Jeg peger på at muskler er det bløde, det feminine. Det maskuline er så traditionelt at kunne vise sine muskler. Men kvaliteten af muskler er feminint. Det er det eneste sted i kroppen, der er blødt og kan give tyngde og dermed udtrykke alle de feminine kvaliteter, det, der skal mod jorden. Det modsatte, det maskuline, det, der skal væk fra jorden, det er for mig skelettet. Det maskuline og det feminine er spændt ud mellem de to polariteter. Mellem det bløde, der søger mod jorden og det stærke, ubøjelige, der søger væk fra jorden. Du kan ikke release dine knogler, du kan release dine led, men det kan du kun gøre, hvis du lader musklerne gå. Du kan

Det er noget af det vigtigste improvisation kan lære os, både kunstnerisk og eksistentielt – at møde øjeblikket nærværende på en gang accepterende og åbent skabende.

ikke bukke en knogle. Du kan ikke gøre den feminin. Det vil den aldrig kunne blive, den vil altid forblive hård og altså på en måde udtrykke en maskulin kvalitet. Men du kan lade dine muskler blive bløde og lade dem gå.”

– *Hvilke kropsidealer ser du i ny dans?*

”Danserens krop har forskellige idealer i forskellige danseformer. Der er flere moderne kvindelige dansere, som umiddelbart ser utroligt stærke og maskuline ud. Der er gruppen, der hedder La, La, La Human Steps⁽⁵⁾ fra Canada, som også har kvindelige dansere, der er utrolig muskulært og fysisk trænet. De har så også kvinder, som er meget mere ledåbne, som kan svinge benene op og ind og ud gennem ørerne.”

– *Din dans har en stor dynamisk spændvidde. Du bevæger dig på en gang katteagtigt, blødt og samtidig*

Bo Madvig

Koreograf, underviser og danser f 1962. Autodidakt inden for plastisk kunst og visuelt og fysisk teater, inspireret af det tekniske og æstetiske arbejde fra de japanske Butoh og Noh traditioner, blandet med tysk ekspressionisme. I perioden 85-87 studerede han Ny Dans, Kontakt Improvisation, Improvisation, Alignment-release teknik og koreografi ved School for New Dance Development, Amsterdam. Siden har han arbejdet freelance med en lang række af Europas fremtrædende dansekompanier og billeddannende teaterkunstnere som bl.a. La Compagnie I.D.A./Mark Tompkins i Frankrig, Sasha Walts & Guests i Tyskland, Boligna & David Zambrano i Venezuela, Thomas Hejlesen/Exment, Kim Eden/Tin Box samt Peter Holmgård og computer/jazzkomponisten Morten Carlsen i Danmark.

I et ønske om at flytte fokuset fra det formalistiske i dansen og gøre udtrykket tilstedeværende, er hans fokus at undersøge improvisation som scenekunst.

stærkt og eksplosivt.

”Jeg er bevidst om at træne styrke i kroppen. Det er en vigtig balance. I starten af min træning, gik meget af teknikken ud på at pille alt det størknede maskuline ud af led og muskler, og der var ingen opmærksomhed på egentlig styrketræning. Det hjælper mig meget at have en styrke. Det hjælper mig med at arrangere mine led, hvis jeg for eksempel skal stå på hænder, og når jeg skal lave kontaktimprovisation. Jeg er meget opmærksom, både på hvad min egen krop behøver og hvad de kroppe jeg træner behøver. Jeg mærker altid efter i min egen krop: Her har jeg brug for at blive trænet, for eksempel specielt min rygsøjle. Den må meget gerne blive fleksibel og tillade impulsen at komme derfra ud i bevægelserne.”

– *Du brugte et billede med katten, der falder ud af vinduet og stadig bevarer en fortløbende bevægelse op igennem rygsøjlen. Den bevægelse ligger også meget i release?*

”Katten er en sand mester i release. Instinktivt gør den netop det rigtige. I stedet for at komprimere alle sine knogler i rygsøjlen, så lader den sig falde og drejer i faldet ned mod gulvet. Det er en form for „at give plads i sin egen krop“

– *Hvad tiltrak dig ved dansen ?*

”Jeg har altid været fascineret af dans. Jeg dansede selvfølgelig til fester og elskede at danse og ”freake” fuldstændig ud. Jeg tror nok, at det der var min force på skolen i Amsterdam, var, at jeg uden at være bevidst om det, var god til at improvisere. Jeg har altid kunnet lide at gå ud til fest og danse, og det var faktisk begyndelsen på at improvisere. Men det er den der opmærksomme og åbne lytten til tingene, der har betydning for mig ...”

– *Hvad betyder den improviserende form for dig i dag?*

”Den holder alt i gang. Det er den, der holder livet i gang. Det er den, der holder kreativiteten i gang. Det er den ideelle arbejdsform for mig, når jeg skal skabe en koreografi. De sidste tre år har jeg undervist meget i kontaktimprovisation, mindre i egentlig teknik. Når jeg har haft en halv dag, hvor jeg har undervist i kontaktimprovisation, så oplever jeg resten af dagen anderledes. Det kan næsten opleves som en form for afhængighed – at kunne åbne kroppen på den måde. Det giver mig noget på alle planer. Det er den form for lytten..... Det holder mine tanker og min kreativitet i gang i relation til bare at sætte mig i togsædet, i relation til at sætte mig på en cykel, i relation til at bevæge mig igennem trafikken, i relation til at opleve, hvordan folk bevæger sig i forhold til hinanden. Når jeg ser elever bevæge sig i en klasse, så bærer jeg alle de billeder med mig. Når jeg cykler hjem den samme dag, jeg har undervist, så følger billedet med og på samme måde når jeg dagen efter igen skal ind og undervise, så bringer jeg alle de billeder jeg har oplevet i min hverdag omkring mig med ind i min undervisning.”

– Hvilken betydning har improvisation i din undervisning?

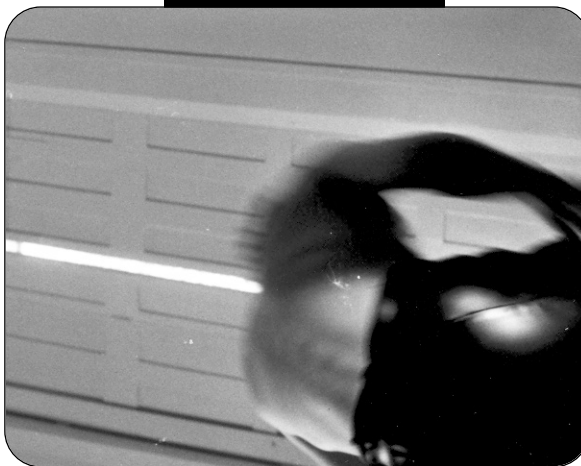
”Jeg improviserer meget i min undervisning. Jeg kommer aldrig med et skræddersyet, færdigt kursus. Jeg kan heller ikke lave to helt ens kurser. Min forberedelse er først og fremmest den erfaring jeg har med at undervise i dans. Jeg har prøvet at forberede mig ved at skrive ned, og så skal vi gøre sådan og sådan og så skal vi gøre sådan og sådan. Men på et tidspunkt blev jeg nødt til at smide mit papir væk. Jeg må lytte til, hvad det er for spørgsmål, de kroppe stiller. Det er ikke sikkert, at de folk, der kommer på et kursus kan stille spørgsmålene verbalt. Jeg kan se, hvad det er for spørgsmål deres kroppe stiller. Og så er jeg enormt stædig. Jeg slipper ikke bare en øvelse. Jeg kan godt lade en øvelse køre i flere timer, og lade den få forskellige vinkler, indtil jeg kan mærke, at nu er folk ved at være der. Og jeg vil gerne formidle denne åbne lytten.”

– Det er tydeligt, at alle kan lide din undervisningsform. Du skaber en følelse af at være på en spændende opdagelsesrejse i kroppens og bevægelsens muligheder og samtidig åbner du for en følelse af skærpet opmærksomhed på de små nuancer og forskelle og dermed for en uhyre præcision i bevægelsens kvaliteter.

”Ja, det handler også om at være nærværende i nuet – både når jeg underviser, og når jeg bare danser. Nu arbejder jeg med koreografien til en forestilling, og der er ting, som jeg skal kunne udføre hver dag. Trinene er fastlagt. Det er en helt anden form for improvisation.”

– Det er det evige dilemma imellem en struktureret form og en mere improviseret form. Når formen bliver fast, er der altid den risiko ”at den dør”, ”bliver et dogme” eller ”fryser fast”, som du kalder det. Hvilken slags åbner den koreograferede form for?

”Jo, den form for improvisation er mere i det mentale. Det er mødet af den fastlagte form og det levende øjeblik som sættes i spil. Det prøver jeg også at undervise folk ud fra. Måske er man øm eller træt fra dagen i forvejen. Den største fejl, man kan gøre som elev, er at sige: Jeg skal presse mig ind i den form, og hvis jeg ikke kan leve op til den form den dag, så må jeg lade være med at komme. Man tænker måske bare: ”Jeg er træt, jeg bliver hjemme.” Men i virkeligheden er det: ”Jeg kan ikke udføre den form i dag.” Det er snarere det, det drejer sig om. Det er noget af det vigtigste improvisation kan lære os, både kunstnerisk og eksistentielt – at møde øjeblikket nærvæ-

[Foto: Cathy Peyla]

Dans som kunstform kommer til at berøre hvad det vil sige at være menneske i den moderne verden.

rende på en gang accepterende og åbent skabende. Jeg må jo starte på det plan, jeg er på i dag. Jeg bliver nødt til at lytte meget mere til min krop. Ellers er det jo lige meget, om du studerer release teknik, hvis du ikke lærer at lytte til din krop. Hvor mange lag skal jeg igennem i dag for at nå til at møde øjeblikket helt nærværende? Det er ikke fordi, at særlige teknikker som for eksempel Limón teknik (°), Graham teknik (?) eller noget som helst, er dårligere. Mange af de dansere og koreografer, der er aktive i dag, er jo femte og sjette generation, og ny dans er jo et viderestudie af den moderne dans, ikke bare af hvor dansen er på vej hen, men også hvor vi som menneskehed er på vej hen. Dans som kunstform kommer til at berøre hvad det vil sige at være menneske i den moderne verden

– *Hvordan ser du dansens betydning for moderne menneske?*

”Dansen kan gøre mennesker mere åbne for verden...både for sig selv og for andre. Men det er jo ikke bare det med dansen, det handler i høj grad også om selve kreativiteten. Det handler om at stimulere folk til virkeligt at lytte til, hvad det er, der sker lige nu. Jeg har brugt mange kreative metoder, når jeg har undervist. Det handler også om at turde give form, at få noget ud, så det ikke alt sammen foregår skjult inde i din krop. Jeg tror, at det er helt naturligt, når vi arbejder med kroppen, så har man brug for at få et synligt resultat – at kunne se det. At det eksisterer konkret, at man har fået lavet et statement. Det handler det også om i andre kunstformer; for eksempel den keramik, som jeg tidligere har arbejdet med. Jeg kan se, at jeg sætter et mærke i leret. Jeg kan se, at jeg har fået et resultat. Jeg kan se, at jeg har flyttet mig som menneske i rummet. Det er jo det, der er så svært ved dansen. Den er så flygtig.

Den er her, lige nu og her, og så er den væk. Så er der nogle folk, som prøver at gribe fat i det og lave koreografier, som skal opføres om og om og om igen. Jeg laver også koreografier, hvor jeg sætter mit fingeraftryk på vores verdenshistorie, men et eller andet sted ender jeg altid op med at synes: Jamen, det er jo ikke nødvendigt. Det er jo ikke nødvendigt, fordi jeg synes, at livet er lige nu og her. Jeg tænker heller ikke normalt på, hvor jeg var henne i går, for jeg synes, at det er mere spændende, hvor jeg er lige nu. Så lige nu er det ikke vig-

tigt, hvor jeg var i går. Det er kun vigtigt på den måde, at det har fået mig til at være, hvor jeg er i dag. For mig er dansen ikke bare den form, som jeg fysisk udfører. Det er meget mere at holde hele den der spiral i livet i gang eller at åbne sig for inspirationen. Jeg bliver meget inspireret, når jeg underviser. Den nonverbale kommunikation, der sker mellem mennesker, bare tilstedeværelse i det rum, mødet med de mennesker, jeg skal undervise, inspirerer mig. Nogle gange kan jeg efter en klasse godt føle, at det ikke har været mig, der er gået ind og har fortalt alle de her ting. Det er bare kommet igennem mig. Det har været meget i dialog med...som jeg sagde før, dét deres kroppe har stillet spørgsmålstejn ved. Har min krop så indeholdt en viden, jeg kan øse af? Og derfor kan jeg ikke sidde derhjemme og skrive ned: nu skal jeg sige det i dag, og så det og det.”

– *Inspirationen opstår i det konkrete øjeblik – i mødet. Måske kunne man udtrykke det som det der skabes i mellemrummet mellem at give og modtage?*

”Ja, det er noget med at forene sig med det, man er i, som så giver en fornemmelse, som jeg kan bruge, når jeg lytter opmærksomt. Det er som at ride på en bølge. Kontaktimprovisationen er ikke bare en form, som man har set på en video, set et kompagni udføre eller set et eller andet fascinerende menneske udføre. Men det er ens egen sansning. Det er sin egen oplevelse af det, og vitterligt kan jeg jo ikke undervise folk i at lave kontaktimprovisation. Jeg stimulerer dem til at komme hen et sted, hvor de kan fornemme, hvad de skal gøre for at opdage det. Men jeg kan sige, hvornår de er tæt på noget, og jeg kan sige, hvor meget de skal gå for at komme tættere på dét, det drejer sig om. Men jeg kan ikke tvinge folk herfra og derover. Nogle gange kan der stå mange ting i vejen. Jeg er selv blevet undervist af folk, hvor jeg kan gå hen til dem og sige: Hvorfor har du ikke

Jeg er selv blevet undervist af folk, hvor jeg kan gå hen til dem og sige: Hvorfor har du ikke fortalt mig det for to år siden, så havde jeg forstået det med det samme. Svaret er ofte: Det har jeg også, men du har bare ikke været klar til at forstå det. Det er jo igen det der: At der er lag på lag, vi skal igennem.

fortalt mig det for to år siden, så havde jeg forstået det med det samme. Svaret er ofte: Det har jeg også, men du har bare ikke været klar til at forstå det. Det er jo igen det der: At der er lag på lag, vi skal igennem. Den information, vi forstår, forstår vi jo ud fra der, hvor vi er lige nu med den bagage, vi har med os netop nu. Jeg kan ikke se, hvad der kommer i morgen. Jeg kan forestille mig noget. Jeg kan drømme om, hvad jeg gerne vil have i fremtiden. Jeg kan ikke se, hvor jeg står, for jeg står og dækker for det. Og det vil sige, at nuet rykker sig jo hele tiden. Og hvorfor så holde fast i så mange ting, når det hele alligevel rykker sig hele tiden?"

△

1. For uddybende studier af den kinæstetiske sans betydning for oplevelse og erkendelse se Maxine Sheets Johnstone „The primacy of Movement“. 2000. Se også <http://psychoprints.ecs.soton.ac.uk/archive/00000098> for abstract og kort introduktion af de forskellige kapitler.

2. Engel, Lis (2001)oplevelsesanalyse s. 55-74 i: „krop, psyke, verden“. Hovedland.

3. For nærmere diskussion se fx David Bohm (1998) „On Creativity“ (ed Lee Nichol). London and New York: Routledge.

4. Contact improvisation blev skabt af Steve Paxton i New York i 1972. Det har fået stor indflydelse på moderne koreografers måder at arbejde på.

5. La La la Human Steps er en dansegruppe med basis i Montreal. De har specialiseret sig i en hurtig og atletisk danseform koreograferet af Édouard Lock med den virtuose kvindelige danser Louise Lecavalier. (Craine and Makrell 2000).

6. José Limón (1908-1972). Han var oprindeligt maler men studerede dans med Humphrey og Weidman, hvis kompani han også dansede med fra 1930-40. Han dannede sit eget kompani i 1946. Hans berømteste ballet er „The Moor’s Pavane“. (Craine and Makrell 2000)

7. Martha Graham (1894-1991). Pioner i den moderne dans i det 20. Århundrede. Hun udviklede en teknik som var modsat den klassiske balletteknik på alle områder. I 1927 grundlagde hun sin skole i moderne dans, the Martha Graham School of Contemporary Dance. Hendes teknik lægger især vægt på rygsøjlebevægelser og på vejtrækningen og de to tekniske nøglebegreber contraction og release. (Craine and Makrell 2000).